

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงบทบาทของสื่อและปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร โดยศึกษาเฉพาะกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร จังหวัดนครปฐม

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อสำรวจการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของสื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อเฉพาะกิจ ในการจูงใจให้สมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
3. เพื่อทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
4. เพื่อทราบถึงความสำคัญของปัจจัยแต่ละตัวที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

สมมติฐานในการวิจัย

1. สื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อเฉพาะกิจ มีบทบาทแตกต่างกันในการจูงใจให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
2. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การเปิดรับสื่อบุคคล การเปิดรับสื่อเฉพาะกิจ การเปิดรับสื่อมวลชน การติดต่อสัมพันธ์กับสังคมภายนอก และฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์

กับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

3. ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การเปิดรับสื่อบุคคล การติดต่อสัมพันธ์กับสังคมภายนอก การเปิดรับสื่อมวลชน การเปิดรับสื่อเฉพาะกิจ และฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นอันดับ 1, 2, 3, 4, 5 และ 6 ตามลำดับ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจแบบวัดครั้งสุดท้ายครั้งเดียว (One Shot Descriptive Study) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 158 ราย ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 20-29 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกรรวมมีการศึกษาอยู่ระหว่างชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - ประถมปีที่ 4 และส่วนใหญ่สมรสแล้ว

2. บทบาทของสื่อที่เผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ผลการวิจัยพบว่า ก่อนสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มตัวอย่างแต่ละราย มีโอกาสรับข่าวสารเผยแพร่เกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรจากสื่อมากกว่า 1 สื่อ โดยได้รับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ซึ่งเป็นสื่อบุคคลมากที่สุด รองลงมาคือสื่อมวลชน ส่วนสื่อเฉพาะกิจนั้น มีผู้ได้รับน้อยที่สุด และถาพิจาณาถึงการรับข่าวสารเผยแพร่จากสื่อประเภทเดียวและสื่อมากกว่า 1 ประเภท ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารเผยแพร่จากสื่อประเภทเดียวกัน คือสื่อบุคคล ส่วนผู้ที่ได้รับข่าวสารเผยแพร่จากสื่อมากกว่า 1 ประเภทนั้น ปรากฏว่าส่วนใหญ่ได้รับจากสื่อบุคคลและสื่อมวลชน รองลงมาได้รับจากสื่อทั้ง 3 ประเภทคือ สื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อเฉพาะกิจ ส่วนผู้ที่ได้รับจากสื่อบุคคลและสื่อเฉพาะกิจ มีจำนวนน้อยที่สุด สำหรับการ

การจัดลำดับความสำคัญของสื่อทั้ง 3 ประเภท ที่จูงใจให้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรนั้น ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญแก่สื่อบุคคลว่ามีบทบาทจูงใจ เป็นอันดับ 1 ส่วนสื่อมวลชนนั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญว่ามีบทบาทจูงใจ เป็น อันดับ 2 สำหรับสื่อเฉพาะกิจ ปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญว่ามี บทบาทในการจูงใจเป็นอันดับ 3

3. ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการ เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร

3.1 ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการ เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คาดว่าจะ การสมัครเข้าเป็นสมาชิก กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร จะได้รับความรู้ทางคานสาขารณสุข โภชนาการ การจัดบ้านเรือน เพื่อนำไปปรับปรุงความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นปานกลาง นอกจากนั้นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยัง คาดว่า การ เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร จะทำให้มีความรู้ความสามารถ ทางคานการเกษตร เพิ่มขึ้นปานกลาง ส่วนการใช้ความรู้ที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ ไปหา รายได้เพิ่มให้แก่ครอบครัว ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คาดว่าจะได้รับน้อยอย่างยิ่ง

3.2 การ เปิดรับสื่อบุคคล ผลการวิจัยปรากฏว่า ในรอบ 1 เดือน กลุ่ม ตัวอย่างส่วนใหญ่มีโอกาสได้พบปะพูดคุยกับญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านเป็นประจำทุกวัน คิดต่อกับก้านั้น, ผู้ใหญ่บ้านและเจ้าหน้าที่ทางการ เกษตร นาน ๆ ครั้ง สำหรับเพื่อนนั้น ปรากฏว่าไม่มีโอกาสพบกันเลยในรอบ 1 เดือน

3.3 การ เปิดรับสื่อเฉพาะกิจ ผลการวิจัยพบว่า ในรอบ 1 เดือน กลุ่ม ตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้อ่านเอกสาร เผยแพร่ ของทางราชการเลย

3.4 การ เปิดรับสื่อมวลชน ผลการวิจัยพบว่า ในรอบ 1 เดือน กลุ่ม ตัวอย่างส่วนใหญ่มีโอกาสฟังวิทยุทุกวัน ชมโทรทัศน์ทุกวัน ส่วนหนังสือพิมพ์นั้นกลุ่ม ตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้อ่านเลย

3.5 การติดต่อสัมพันธ์กับสังคมภายนอก ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร เพียงอย่างเดียว มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นสมาชิกของกลุ่มอื่น ๆ ค่ายเช่น สมาชิกลูกเสือชาวบ้าน สมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการพัฒนา เป็นต้น ส่วนใหญ่ไม่ชอบที่จะพูดคุยกับบุคคลแปลกหน้าหรือคนต่างถิ่น และนาน ๆ จึงจะได้มีโอกาสพบปะกับคนต่างถิ่นสักครั้ง ส่วนในเรื่องการเดินทางออกนอกหมู่บ้านนั้น ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เดินทางออกนอกหมู่บ้านนาน ๆ ครั้ง และไม่เคยมีโอกาสได้ไปเยี่ยมชมกิจการเกี่ยวกับอาชีพนอกหมู่บ้านเลย สำหรับการมีส่วนร่วมกิจกรรมของส่วนรวม ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในงานกิจกรรมของส่วนรวมทุกครั้ง

3.6 ฐานะทางเศรษฐกิจ ผลการวิจัยปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ประมาณ 20,000 - 40,000 บาท ต่อปี และเป็นเจ้าของทรัพย์สินซึ่งเมื่อคิดเป็นมูลค่าแล้วต่ำกว่า 20,000 บาท

4. การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

จากผลการวิจัยพบว่า หลังจากรับทราบข่าวสาร เผยแพร่ เกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแล้ว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้เวลาประมาณ 1 - 2 สัปดาห์ ในการตัดสินใจสมัคร เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และเมื่อสมัคร เข้าเป็นสมาชิกแล้ว กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ก็เข้าร่วมกิจกรรมของกลุ่มทุกครั้ง นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังมีทัศนคติที่ดีต่อกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยอย่างยิ่งกับการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และเห็นด้วยว่าการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เหมาะสมกับอาชีพและสภาพความเป็นอยู่ของสมาชิก นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังเห็นด้วยว่า การดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นการช่วยเหลือสมาชิกอย่างแท้จริง และเห็นด้วยว่าให้มีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เพิ่มขึ้นอีก

หลาย ๆ กลุ่ม นอกจากนี้ยังเห็นด้วยว่าการตัดสินใจสมัคร เข้า เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร เป็นการตัดสินใจที่ถูกต้อง และหลังจากสมัคร เข้า เป็นสมาชิก ๆ แล้ว ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ได้มีการชักชวนให้บุคคลอื่น ๆ สมัคร เข้า เป็นสมาชิก กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร บาง 1-3 ครั้ง

5. จากการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1-3 พบว่า

5.1 สื่อบุคคลมีบทบาทในการจูงใจให้แม่บ้าน เกษตรกร เข้าร่วม เป็นสมาชิก กลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรมากที่สุด รองลงมาคือสื่อมวลชน ส่วนสื่อเฉพาะกิจมีบทบาทในการ จูงใจให้เข้าร่วม เป็นสมาชิก น้อยที่สุด

5.2 ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการ เข้าร่วม เป็น สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร การ เปิดรับสื่อบุคคล การ เปิดรับสื่อเฉพาะกิจ และการติดต่อสัมพันธ์กับ สังคมภายนอก เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการ เข้าร่วม เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร ในทิศทางเดียวกัน ส่วนการ เปิดรับสื่อมวลชนและฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการ เข้าร่วม เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร

5.3 จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อทราบลำดับความสำคัญของ ปัจจัยต่าง ๆ ในข้อ 5.2 ที่มีผลต่อการ เข้าร่วม เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร พบว่า ในบรรดาปัจจัยทั้ง 6 นี้ ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการ เข้า เป็นสมาชิก ๆ เป็น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ เข้าร่วม เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรมากที่สุด รองลงมาคือ การ เปิดรับสื่อบุคคล ส่วนปัจจัยนอกนั้น คือ การ เปิดรับสื่อเฉพาะกิจ การ เปิดรับสื่อมวลชน การติดต่อสัมพันธ์กับสังคมภายนอก และฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ เข้าร่วม เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร น้อยมาก จนกล่าวได้ว่าเป็นปัจจัยที่ไม่มีความ สำคัญต่อการ เข้าร่วม เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร เลย

อภิปรายผล

1. จากการสำรวจการ เปิดรับข่าวสาร เผยแพร่ เกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร ของสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับ ข่าวสาร เผยแพร่ เกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร จากสื่อบุคคล โดยได้รับทราบจากเจ้าหน้าที่ ทางการ เกษตรมากที่สุด รองลงมาได้รับทราบจากเพื่อนบ้าน และก้านัน, ผู้ใหญ่บ้านตามลำดับ ดังปรากฏในตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่า ในสังคมชนบทนั้นช่องทางที่แนวความคิดหรือสิ่ง แปลกใหม่ที่เรียกว่านวัตกรรม จะเผยแพร่ไปสู่สมาชิกในระบบสังคมได้ก็โดยอาศัยสื่อบุคคล เป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การ เปิดรับสื่อมวลชนมีจำกัด เพราะสื่อต่าง ๆ ไม่อาจเข้าถึงประชาชนที่เป็นเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง รวมทั้งมีอุปสรรคจากการไม่รู้หนังสือ ของประชาชนในชนบท จึงทำให้หน่วยงานที่ทำหน้าที่เผยแพร่ต้องให้สื่อบุคคล โดยเฉพาะ เจ้าหน้าที่ เป็นผู้เข้าไปเผยแพร่ชี้แจงให้ประชาชนที่เป็นเป้าหมายได้ทราบ โดยใช้การ สื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งจะมีผลต่อความสำเร็จในการจูงใจได้ดีกว่าการใช้สื่อมวลชน หรือสื่อเฉพาะกิจ

2. จากการทดสอบสมมติฐานที่ว่า สื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อเฉพาะกิจ มีบทบาทแตกต่างกันในการจูงใจให้เข้าร่วม เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรนั้น ผลการวิจัย เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยสื่อบุคคลมีบทบาทจูงใจมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สื่อบุคคลดังกล่าว อันประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ทางการ เกษตร ก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็น ผู้นำท้องถิ่น เพื่อนบ้านและญาติพี่น้อง เป็นบุคคลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับแม่บ้าน เกษตรกร ซึ่งเป็นผู้รับสาร กล่าวคือ มีความเข้าใจร่วมกัน มีทัศนคติ ความเชื่อและสภาพความเป็นอยู่เหมือน ๆ กัน ประกอบกับความสัมพันธ์ระหว่างสื่อบุคคลดังกล่าวกับแม่บ้าน เกษตรกร เป็นแบบใกล้ชิดสนิทสนมกัน ตามแบบลักษณะสังคมชนบท จึงทำให้สื่อบุคคล เหล่านี้มีอิทธิพลจูงใจให้แม่บ้าน เกษตรกร เข้าร่วม เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร มากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ ดังที่โรเจอร์ สไตค์กล่าวไว้ว่า การ สื่อสารระหว่างบุคคลโดยเฉพาะ อย่างยิ่งคนในครอบครัว เพื่อนบ้าน ผู้นำท้องถิ่นซึ่งมีลักษณะเหมือนกันกับผู้รับสาร จะมีผล

ต่อความสำเร็จในการโน้มน้าวใจให้ยอมรับนวัตกรรมได้¹

3. จากการทดสอบสมมติฐานที่ว่า ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร การเปิดรับสื่อบุคคล การเปิดรับสื่อเฉพาะกิจ การเปิดรับสื่อมวลชน การติดต่อสัมพันธ์กับสังคมภายนอก และฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และปัจจัยดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นอันดับ 1, 2, 3, 4, 5 และ 6 ตามลำดับนั้น ผลการวิจัยพบว่า ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสมัครเข้าเป็นสมาชิกไม่ต้องเสียว่าจะขาดทุน เพราะไม่ต้องลงทุน และเมื่อสมัครเข้าเป็นสมาชิกแล้ว เกิดมีอุปสรรคขัดข้องไม่สามารถเป็นสมาชิกต่อไปได้จะลาออกก็ได้โดยไม่มีข้อผูกพันแต่ประการใด ประกอบกับผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการเข้าร่วมเป็นสมาชิกนั้น เป็นผลประโยชน์ที่จะทำให้อยู่ที่เป็นสมาชิกนำไปปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น เป็นผลสืบเนื่องทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นด้วย ทำให้บุคคลเล็งเห็นว่าการสมัครเข้าเป็นสมาชิกมีแต่ได้รับผลประโยชน์ โดยไม่ต้องมีข้อแลกเปลี่ยนแต่ประการใด ปัจจัยผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับดังกล่าว จึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรมากที่สุด ดังที่ ฟอสเตอร์ ได้ศึกษาถึงตัวกระตุ้นให้เกิดการยอมรับนวัตกรรม พบว่าตัวกระตุ้นที่สำคัญประการหนึ่งคือ การได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจดีขึ้น² และจากการ

¹Everett M. Rogers and F. Floyd Shoemaker, Communication of Innovations, pp. 210-212.

²George M. Foster, Traditional Cultures : And The Impact of Technological Change, pp. 273-283.

ศึกษาของ โกลด์เสน และราลิส พบว่าสิ่งที่ชาวบ้านจะรับไว้อย่างรวดเร็ว คือสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในระยะอันสั้น ลงทุนต่ำ¹ ดังนั้นจากผลการวิจัยที่พบว่าผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการเข้าร่วม เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และมีอิทธิพลต่อการเข้าร่วม เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรมากที่สุด จึงน่าจะเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานที่มีหน้าที่เผยแพร่ ในอันที่จะชี้แนะให้ผู้รับบริการ เผยแพร่ได้เล็งเห็นประโยชน์ของนวัตกรรมนั้น ๆ ให้มากที่สุด ทั้งนี้เมื่อผู้รับบริการ เผยแพร่ เห็นว่านวัตกรรมนั้นก่อให้เกิดผลประโยชน์อย่างจริงจัง แนวโน้มที่จะยอมรับหรือปฏิบัติตามก็มีมากขึ้น

นอกจากปัจจัยผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับแล้ว ผลการวิจัยในครั้งนี่ยังพบว่าการเปิดรับสื่อบุคคลเป็นปัจจัยอีกตัวหนึ่ง ที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วม เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับการศึกษาของ โรเจอร์ส ที่เปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างผู้ยอมรับนวัตกรรมเร็วกว่ากับผู้ยอมรับนวัตกรรมช้ากว่า ในเรื่องของพฤติกรรมการสื่อสารว่า ผู้ยอมรับนวัตกรรมเร็วกว่าเข้าถึงสื่อบุคคลมากกว่าผู้ยอมรับนวัตกรรมช้ากว่า² และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการศึกษาของ บุญธรรม คำพ้อ เกี่ยวกับการยอมรับนวัตกรรมทางการเกษตรของเกษตรกร ซึ่งพบว่า เกษตรกรที่มีการติดต่อกับบุคคลต่าง ๆ มากกว่า จะยอมรับวิทยาการแผนใหม่มากกว่าเกษตรกรที่ติดต่อกับบุคคลต่าง ๆ น้อยกว่า³ จากผลการศึกษาทั้งของ โรเจอร์ส และบุญธรรม แสดง

¹ Rose K. Goldsen and Max. Ralis, Factors Related to Acceptance of Innovation in Bang Chan Thailand, pp. 6-8.

² Everett M. Rogers and F. Floyd Shoemaker, Communication of Innovations, pp. 185-189.

³ บุญธรรม คำพ้อ, "ความแตกต่างระหว่างผู้ยอมรับและผู้ไม่ยอมรับวิทยาการเกษตรแผนใหม่ ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตโครงการมูลนิธิบูรณะชนบท" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาพัฒนาชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2520), หน้า 72-73.

ให้เห็นว่า การเปิดรับสื่อบุคคลมีความสัมพันธ์กับการยอมรับนวัตกรรม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การที่บุคคลได้ติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ บ่อยครั้ง จะช่วยให้บุคคลได้มีโอกาสพบกับแนวคิด หรือสิ่งแปลกใหม่มากกว่าคนอื่นซึ่งไม่มีโอกาสเท่า ดังนั้นแนวโน้มที่จะยอมรับหรือปฏิบัติตามย่อมมีมากกว่าบุคคลอื่น

ส่วนปัจจัยอื่น ๆ คือ การเปิดรับสื่อเฉพาะกิจ การเปิดรับสื่อมวลชน การติดต่อสัมพันธ์กับสังคมภายนอก และฐานะทางเศรษฐกิจ จากผลการวิจัยพบว่า เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกน้อยมาก จนอาจกล่าวได้ว่าไม่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเลย ผลการวิจัยสอดคล้องกับความจริงที่ว่า สื่อมวลชนที่จะให้ความรู้แก่ประชาชนในชนบทในต่าง ๆ ยังมีน้อย ทั้งนี้ว่าทั่วถึงที่สุดคือวิทยุกระจายเสียง แต่รายการก็มักจะหนักไปในทางบันเทิง ส่วนสื่อมวลชนอื่น ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ก็ยังไม่สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึง ประกอบกับประชาชนชาวชนบทส่วนใหญ่ยังไม่รักการอ่าน ซึ่งอาจเนื่องมาจากการไม่รู้หนังสือและไม่มีเวลาดูหนังสือที่จะอ่าน ถึงแม้หน่วยราชการต่าง ๆ จะได้จัดทำเอกสารออกเผยแพร่แต่ก็ไม่ทั่วถึง¹ จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ปัจจัยการเปิดรับสื่อมวลชน การเปิดรับสื่อเฉพาะกิจ ไม่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า การติดต่อสัมพันธ์กับสังคมภายนอก เป็นปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร เช่นเดียวกับการเปิดรับสื่อมวลชนและการเปิดรับสื่อเฉพาะกิจ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัญหาการคมนาคม ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ตั้งบ้านเรือนอยู่ห่างเส้นทางคมนาคม ทำให้การเดินทางไปมาไม่สะดวก โอกาสที่จะติดต่อสัมพันธ์กับสังคมภายนอกจึงมีน้อย ประกอบกับอาชีพของชาวชนบทผูกพันอยู่กับที่ดิน

¹สุรพล วุฒิสเสน, สังคมวิทยาเบื้องต้น (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา พระสุเมรุ, 2525), หน้า 57.

เป็นส่วนใหญ่อีกแต่เจ้าจกเย็น¹ โอกาสที่จะไต่พบปะหรือติดต่อกับบุคคลต่างถิ่นจึงมีไม่มากนัก ปัจจุบันการติดต่อกับสัมพันธ์กับสังคมภายนอกจึงค่อยยืดยาวลงไป นอกจากปัจจุบันดังกล่าวจะไม่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรแล้ว ฐานะทางเศรษฐกิจก็เป็นปัจจัยอีกตัวหนึ่งที่ไม่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรนั้น มิได้เสียค่าธรรมเนียมใด ๆ ทั้งสิ้น เพียงแต่ที่ว่าเมื่อเข้าเป็นสมาชิกแล้วจะต้องจัดหาอุปกรณ์ในการฝึกหัดมาด้วยตนเอง เมื่อเข้าร่วมการอบรมวิชาต่าง ๆ จากทางราชการเท่านั้น² ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นอุปกรณ์ซึ่งหาได้ในท้องถิ่นโดยไม่ต้องลงทุนมากนัก ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสูงหรือต่ำก็สามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกได้ นอกจากเหตุผลดังกล่าวแล้วอาจมีสาเหตุอื่น ๆ อีกเช่น ความผูกพันเป็นเพื่อนกันจึงสมัครเข้าเป็นสมาชิก เนื่องจากความเกรงใจเพื่อนหรือความรู้สึกอยากทดลอง จึงทำให้สมัครเข้าเป็นสมาชิก ซึ่งสาเหตุดังกล่าวมิได้มีความสัมพันธ์กับฐานะทางเศรษฐกิจเลย จากเหตุนี้เองอาจทำให้ปัจจัยฐานะทางเศรษฐกิจไม่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ คณิต มานพพงศ์ เกี่ยวกับปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับวิทยาการ เกษตรแผนใหม่ ของเกษตรกร เจ้าของสวนยาง ซึ่งพบว่าการยอมรับวิทยาการแผนใหม่ไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้ของเกษตรกร³ จากผลการศึกษา

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 59.

² กรมส่งเสริมการเกษตร, "เอกสารการดำเนินงานของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร" หน้า 6.

³ คณิต มานพพงศ์, ปัจจัยบางประการที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับวิทยาการเกษตรแผนใหม่ ของเกษตรกร เจ้าของสวนยาง หมู่ที่ 2 ตำบลนาบอน อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ สาขาส่งเสริมการเกษตรบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2518), หน้า 75.

ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลมิได้เป็นคุณสมบัติที่จะแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มในการยอมรับหรือปฏิเสธนวัตกรรมใด

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การเผยแพร่ นวัตกรรมใด ๆ ก็ตามที่ผู้รับการ เผยแพร่ เป็นชาวชนบท ยังคงต้องใช้สื่อบุคคลเป็นช่องทางในการ กระจายข่าวสาร ส่วนการใช้สื่อมวลชนหรือสื่อเฉพาะกิจอาจใช้ เป็นเพียงสื่อเสริม เพราะจากผลการศึกษาทำให้ทราบว่า ในสังคมชนบทนั้น สื่อบุคคลนอกจากจะมีบทบาทในการ เผยแพร่ ข่าวสารมากกว่าสื่อประเภทอื่นแล้ว ผู้รับการ เผยแพร่ ยังให้ความสำคัญแก่สื่อบุคคล ว่ามีบทบาทในการจูงใจให้เกิดการยอมรับ ได้มากกว่าสื่ออื่น ๆ อีกด้วย

2. หน่วยงานที่หน้าที่ เผยแพร่ ควร ส่งเสริมให้บุคคลในหมู่บ้าน ได้มีส่วนร่วมช่วย ในการเผยแพร่ นวัตกรรมในท้องถิ่นของตนให้มากขึ้น เช่น อาจใช้ผู้นำท้องถิ่นหรือบุคคลที่มีลักษณะเป็นผู้นำทางแนวความคิดในหมู่บ้านนั้น ๆ เป็นแกนกลางในการ กระจายข่าวสาร เผยแพร่ อีกต่อหนึ่ง ทั้งนี้ เพื่อให้การ เผยแพร่ เป็นไปอย่างทั่วถึง เป็นการ ประหยัดทั้ง แรงงาน เวลา และงบประมาณของหน่วยงาน แทนที่จะใช้เจ้าหน้าที่ เป็นผู้เข้าไป เผยแพร่ ด้วยตนเอง ซึ่งอาจจะเผยแพร่ ได้ไม่ทั่วถึง เพราะมีจำนวนจำกัด

3. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร ส่วนใหญ่ คาดว่าการสมัคร เข้าเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร จะได้รับผลประโยชน์ในเรื่องที่ เกี่ยวกับการใช้ความรู้ที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่ ไปปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ปานกลาง และยังคาดว่า การสมัคร เข้าเป็นสมาชิก จะทำให้มีความรู้ความสามารถ ทางด้านการ เกษตร เพิ่มขึ้นปานกลาง ส่วนเรื่องการใช้ความรู้ที่ได้รับไปหารายได้เพิ่ม ให้แก่ครอบครัวนั้น สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร ส่วนใหญ่ คาดว่าจะได้รับน้อยอย่างยิ่ง แสดงให้เห็นว่า สมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร ส่วนใหญ่ มิได้เล็งเห็นผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการ เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร มากนัก ด้วยเหตุนี้อาจทำให้การ

ดำเนินกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร ไม่สำเร็จผลประโยชน์เท่าที่ควร ดังนั้นสิ่งที่ผู้นำที่เผยแพร่ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้นำทางแนวความคิดหรือใครก็ตาม ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การเผยแพร่ ควรตระหนักถึงก็คือ การกระตุ้นให้ผู้รับการเผยแพร่ได้มองเห็นอย่างเด่นชัดว่านวัตกรรมนั้น ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้รับอย่างแท้จริง ซึ่งอาจจะทำให้เกิดการยอมรับอย่างแพร่หลายและรวดเร็วขึ้น อันจะส่งผลให้การดำเนินงานเผยแพร่ นวัตกรรมได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า เจ้าหน้าที่ทางการ เกษตรมีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสาร เกี่ยวกับกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรมากที่สุด จึงน่าจะได้มีการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้ให้ลึกซึ้งขึ้นไปอีก โดยศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ในตัวเจ้าหน้าที่ทางการ เกษตร ที่คาดว่าจะมีผลต่อการจูงใจให้แม่บ้าน เกษตรกร เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร
2. ควรมีการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้กับแม่บ้าน เกษตรกร ที่อยู่ต่างพื้นที่ ออกไป เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบกัน อันอาจจะทำให้การวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น
3. ควรจะได้มีการศึกษาถึงทัศนคติของแม่บ้าน เกษตรกร ทั้งที่เป็นสมาชิกของกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรและที่ไม่ได้เป็นทีมต่อการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกร ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานของกลุ่ม และเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเผยแพร่ การจัดตั้งกลุ่มแม่บ้าน เกษตรกรดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น